
Elk jaar op Koninginnedag komen de gierzwaluwen terug uit Afrika. Eigenlijk zijn ze er al eerder. Dit jaar werd de allereerste al op 17 april in de Amsterdamse Waterleidingduinen gezien. Bij ons in de regio een dag later bij de Dammerkade. Maar op Koninginnedag, als veel mensen de straat op gaan, vallen ze ineens op.

Marion de Boo

De Gierzwaluw is weer terug

Ringonderzoek laat zien dat gierzwaluwen het liefst jaar in, jaar uit onder dezelfde dakpan broeden, soms wel tientallen jaren lang en altijd met dezelfde partner. Op de trek verliest zo'n paartje elkaar uit het oog, maar na 10.000 kilometer vliegen komen ze elkaar weer tegen in dat knusse oude pandje met de rommelige, scheeffliggende of halfkapotte dakpannen. Helaas worden zulke pandjes massaal gesloopt, of van onbewoonbare, betonnen sneldekkpannen voorzien. Hele kolonies worden dakloos door de stadsvernieuwing. De woningnood onder gierzwaluwen stijgt schrikbarend, meer dan de helft van de vogels heeft geen eigen nest.

"Mensen zeggen vaak tegen mij dat ik me niet zo'n zorgen over die gierzwaluwen hoeft te maken, want ze zien ze almaar rondjes vliegen", zegt Marjos Mourmans van de Stichting Gierzwaluwenwerkgroep Nederland. "Maar die vogels die in mei nog rondscheren zijn wanhopig op zoek. De beste plekjes zijn al door de vaste broedparen bezet. Zodra die terugkomen kruipen ze op hun oude nest en laten zich nauwelijks meer zien. De rest blijft het hele seizoen op zoek naar een plekje. De verhouding tussen broedende en niet-broedende dieren in de populatie is helemaal scheef!". Vogels die geen eigen nest bezitten, vliegen 's morgens en 's avonds hun vaste rondjes langs

de kolonies in de buurt in de hoop dat er ergens een plaatsje vrijkomt, bijvoorbeeld omdat de vaste bewoner is verongelukt. Vinden ze een plekje, dan onthouden ze dat en keren het volgend jaar extra vroeg terug. Ze broeden pas na hun derde terugkeer uit Afrika, maar gaan al eerder op zoek.

Knutselaars hebben de prachtigste nestkastjes ontworpen. Toch staan die jarenlang leeg. Vermoedelijk snappen de vogels gewoon niet wat de bedoeling is. Ook Chris Mulder uit Eindhoven had al acht jaar drie kunstnesten aan zijn dakgoot hangen. Twee jaar geleden hing hij een klein speakertje, een 'tweeter', tussen de kastjes op

en verbond deze via een draadje met een cassette-recorder binnenshuis. Zodra hij gierzwaluwen voorbij zag zwieren, startte Mulder een bandje met koloniegeluiden. Of mooier nog, de lokroep van een ongepaarde vogel op zoek naar een partner. Zwitserse vogelaars hadden al een paar jaar goede ervaringen met deze loktechniek.

"Het was een slechte mei-maand. Ze vlogen eerst veel te hoog om iets te horen", vertelt Mulder. "Maar op 24 mei, toen ik 's avonds de auto binnen zou zetten, kwam er ineens een groepje van vijf heel lawaaiig overscheren. Ik holde naar zolder, startte het geluid en binnen vijf minuten hingen ze met z'n drieën aan dat speakertje. Ik heb buiten staan kijken tot het helemaal donker was. Eentje is blijven slapen. Misschien was hij van dat broedpaartje dat jarenlang verderop in de straat zat. Dat huis was in maart afgebroken."

Een jaar later hing Mulder in de nestkast een minuscuul infraroodcameraatje op. Zijn aanstaande schoonzoon zit in de beveiliging. "Dat jaar kwamen ze al op acht mei aan. In de huiskamer op mijn tv-toestel kon ik precies zien wat ze deden. Op een vrijdag, toen ik thuiskwam, was in die nestkast ineens een geweldig gevecht aan de gang tussen drie gierzwaluwen. Het duurde ruim twee uur. Ze grepen elkaar bij

de klauwtjes en bij de bekken en hakten op elkaar in. Één zwaluw, die ik herkende aan zijn enigszins geknakte slagpen, vertrok." De volgende dag lag er ineens een eerste eitje in het nest. Leuk, dacht Mulder, alleen een beetje onverwacht. "Op dat moment zag ik een gierzwaluw, vermoedelijk de eigenaar van de nestkast, binnenkomen die het eitje in zijn bek pakte en in een hoek smeed. Een uur later lag het in een andere hoek, daarna wéér in een andere hoek

en tenslotte kapot op straat. Vermoedelijk was er een vreemd paartje met hoge legnood binnengedrongen." Intussen stonden de twee buurkastjes nog leeg, al vloog daar weleens een vogel op aan. In de kast waar om geknakt was groeiden tenslotte twee jongen op. Op 2 augustus vlogen ze uit. Chris Mulder heeft het allemaal gefilmd. "Dit jaar hoop ik ook hun aankomst vast te leggen, al mijn spullen staan pa-

raat. Ik zag twee dagen geleden al gierzwaluwen in de stad." Hij kan zich goed voorstellen dat de vogels, die met een vaartje van zo'n 60 kilometer voorbij razen, de kastjes vaak niet opmerken. "Daarom probeer ik dit jaar iets nieuws. Ik heb witte poepstrepen onder de nesten geschilderd. Misschien ziet het er dan wat meer bewoond uit. Je weet maar nooit."

(Overgenomen uit NRC
Handelsblad van 3 mei 1999)